

BÜLTEN

16 Haziran 2023 2023/23

Anonim Şirkette Pay Devri

Anonim şirket, Türkiye'de en yaygın olan sermaye şirketlerinden biridir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, ticari hayattaki hız ve verimlilik ihtiyacını gözeterek, anonim şirketlerde pay devrini önemli kural ve prosedürlere tabi tutmuştur. Bu kural ve prosedürler, devredilen payın niteliğine ve bir senede bağlı olup olmamasına göre farklılık göstermektedir. Pay devri ihtiyacı ortaya çıkmadan önce söz konusu prosedürlerin bilinmesi hayati önem taşımaktadır.

I. SENEDE BAĞLANMAMIŞ (ÇIPLAK) PAYLARIN DEVRİ

Anonim şirkette bedeli tamamen ödenmemiş çıplak paylar, alacağın temlik hükümlerine göre devredilir. Buna göre, yazılı bir alacağın temlik sözleşmesinin akdedilmesi gerekmektedir (TBK m. 183 vd.).

Bedeli tamamen ödenmemiş çıplak payın devrinde ise alacağın temlik hükümlerinin yanı sıra borcun nakli hükümleri de (TBK m. 195) uygulanır. Zira bu halde payı devreden aynı zamanda şirkete karşı borçlu konumdadır. Borcun nakli hükümlerinin de uygulanmasının en önemli sonucu, devrin geçerli olabilmesi için alacaklı konumundaki şirketin devre muvafakatinin aranmasıdır.

Çıplak paylara ilişkin söz konusu devir işlemleri yapıldıktan sonra bu devrin şirkete karşı hüküm ifade edebilmesi için devralanın pay defterine kaydedilmesi gerekmektedir. Çıplak payı devralan pay sahipleri ad, soyad, unvan ve adresleriyle birlikte pay defterine kaydedilir (TTK m. 499/1). Pay defterine kayıt için yönetim kurulunun bu yönde bir karar alması gerekmektedir. Payın usulüne uygun devredildiği ispat edilmedikçe, devralanın pay defterine kaydedilmesi mümkün değildir.

II. SENEDE BAĞLANMIŞ PAYLARIN DEVRİ

A. HAMİLİNE YAZILI PAY SENETLERİNİN DEVRİ

Hamiline yazılı pay senetlerinin devri TTK m. 489'da düzenlenmiştir. Buna göre, hamiline yazılı pay senetlerinin devri, şirket ve üçüncü kişiler bakımından ancak zilyetliğin geçirilmesi suretiyle payı devralan tarafından Merkezi Kayıt Kuruluşu'na (MKK) yapılacak bildirimle hüküm ifade eder.

MKK'ya bildirimde bulunulmaması hâlinde, hamiline yazılı pay senedine sahip olanlar, paya bağlı haklarını gerekli bildirim yapıncaya kadar kullanamaz.

Hamiline yazılı pay senedine bağlı hakların şirkete ve üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesinde MKK'ya yapılan bildirim tarihi esas alınır.

B. NAMA YAZILI PAY SENETLERİNİN DEVRİ

Nama yazılı pay ve pay senetlerinin devrinde temel kural TTK m. 490'da düzenlenmiştir. Buna göre, kanunda veya esas sözleşmede aksi öngörülmedikçe, nama yazılı paylar herhangi bir sınırlandırmaya tabi olmaksızın serbestçe devredilir.

Nama yazılı pay senetlerinin devri için ciro ve nama yazılı pay senedinin zilyetliğinin devralana geçirilmesi gerekmektedir.

Tıpkı çıplak payın devrindeki gibi nama yazılı pay senetlerinin devrinde de devrin şirkete karşı hüküm ifade edebilmesi için devralanın pay defterine kaydedilmesi gerekmektedir. Zira şirketlerle ilişkilerde sadece pay defterinde kayıtlı bulunan kimse, pay sahibi olarak kabul edilir (TTK m. 499/IV). Yukarıda belirtildiği üzere, pay defterine kayıt için Yönetim Kurulu'nun bu yönde karar alması gerekmektedir.

III. ANONİM ŞİRKETTE PAY DEVRİNİN SINIRLANDIRILMASI (BAĞLAM)

Nama yazılı pay senetleri kural olarak ciro ve zilyetliğin geçirilmesiyle devredilse de şirket bazı durumlarda bu devrin pay defterine kaydından kaçınabilir. Nama yazılı pay senetlerinin devrini sınırlayan bu kurallara bağlam kuralı denir. Bağlam kurallarının bir kısmı kanundan bir kısmı ise esas sözleşmeden kaynaklanır (TTK m. 490/I).

A. KANUNİ SINIRLAMA (KANUNİ BAĞLAM)

Bedeli tamamen ödenmemiş nama yazılı payların devredilebilmesi için şirketin bu devri onaylaması gerekmektedir. Ancak şirket sadece devralanın bakiye sermaye borcunu ödeme yeterliliği şüpheli ise ve şirketçe istenen teminat verilmemişse bu devre onay vermekten kaçınabilir. Dolayısıyla devralanın ödeme yeteneğinin olduğu veya bakiye sermaye koyma borcu için yeterli teminatın verildiği durumlarda şirket devre onay vermek zorundadır (TTK m. 491).

Buna karşılık, bazı durumlarda nama yazılı pay bedelleri tamamen ödenmese dahi devrin gerçekleşmesi için şirketten onay alınmasına gerek yoktur. Gerçekten de devrin; miras, miras paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebri icra yoluyla gerçekleşmesi halinde şirket onayının alınması gerekmez (TTK m. 491).

B. ESAS SÖZLEŞMEDEN DOĞAN SINIRLAMA (SÖZLEŞMESEL BAĞLAM)

TTK m. 492'deki genel düzenleme uyarınca, esas sözleşme ile nama yazılı payların şirketin onayıyla devredilebileceği öngörülebilir. Buna göre, esas sözleşmeyle nama yazılı pay senetleri, çıplak paylar ve ilmühaberlerin devri sınırlandırılabilir. Ancak esas sözleşmeye getirilecek bir hükümlerle hamiline yazılı pay senetlerinin devrinin sınırlandırılması mümkün değildir.

Devre onaydan kaçınma sebepleri ve onay vermemenin hüküm ve sonuçları, anonim şirket payların borsaya kote edilip edilmemesine göre farklı düzenlemelere tabi tutulmuştur. (TTK m. 493 vd.).